

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol.9, No.4, 2014, pp. 250-264

OJED

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน
:การวิจัยแบบผสมวิธี

AN ANALYSIS OF FACTORS AFFECTING TEACHERS' SENSE OF RESPONSIBILITY IN
STUDENTS' LEARNING OUTCOMES: MIXED METHOD RESEARCH

นายมนโธรม ทองมหา*

Manotham Tongmaha

รศ.ดร.อวยพร เรืองตระกูล**

Assoc. Prof. Auyporn Ruengtragul, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน 2) วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังกัด ขนาด และตำแหน่งทางวิชาการที่ส่งผลต่อระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน และ 3) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียนและอิทธิพลที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี **ระยะแรก**เป็นการเก็บรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ครูเชิงลึก สังเกตการสอนและการปฏิบัติงานของครูที่ปฏิบัติการสอนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 16 คน เพื่อพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัย **ระยะที่สอง**เป็นการพัฒนาข้อคำถามสำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 46 โรงเรียน จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยาย และวิเคราะห์หาความถดถอยแบบกำหนดลำดับขั้น โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) ระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังกัดของโรงเรียนกับขนาดของโรงเรียน และปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนกับตำแหน่งทางวิชาการที่ส่งผลต่อระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) อิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียนประกอบด้วย 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู และ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู ปัจจัยที่ร่วมกันทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความรักและศรัทธาในวิชาชีพบรรยากาศของโรงเรียน บทบาทของผู้ปกครองนักเรียน และสภาพทางเศรษฐกิจได้ร้อยละ 76.00

* โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ รัชดา 170 ถนนรัชดาภิเษก เขตห้วยขวาง แขวงห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร 10310

E-mail Address: mano1981za@gmail.com

** อาจารย์ประจำสาขาวิชา วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา ภาควิชา วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: rauyporn@chula.ac.th

ISSN 1905-4491

Abstract

The purpose of this research were: (1) to analyze the level of teachers' sense of responsibility in students' learning outcomes. (2) to analyze the interaction to affected in the level of teachers' sense of responsibility in students' learning outcomes between group size and academic position of teachers, and (3) to analyze the factors affecting teachers' sense of responsibility in students' learning outcomes and influences that affect the responsibility of teachers. A mixed method research design. The first was a documentary analysis. The qualitative data was collected by an in-dept. interview, observation of teaching and working with 16 teachers from Bangkok Thailand for the development of the conceptual framework. And the final, was develop the questionnaire for quantitative research. The sample consisted of 400 teachers from 46 schools. The descriptive statistical and hierarchical regression was analyzed by using a computer program. The research findings were as follows: (1) The level of responsibility of teachers in students' learning outcomes in the highest level (2) The level of responsibility of teachers with interaction between group with size of the school and size with of position of teachers have significantly at .05, and (3) The influence of factors affecting the teachers' sense of responsibility in students' learning outcomes consists of two factors that affect teachers' sense of responsibility in students' learning outcomes, with self-confidence, love and faith in the professional, atmosphere of the school, role of parents and economic conditions of 76.00 percent.

คำสำคัญ: ความสำนึกรับผิดชอบของครู, ผลการเรียนรู้ของนักเรียน, การวิจัยแบบผสมวิธี

Keyword: TEACHERS' SENSE OF RESPONSIBILITY/ STUDENTS' LEARNING OUTCOMES/ MIXED METHOD RESEARCH

บทนำ

ปัจจุบันผลการเรียนรู้ของนักเรียน ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จากการประเมินคุณภาพภายนอกที่สาม (พ.ศ. 2554 – 2558) ของสำนักทดสอบทางการศึกษา (2556) พบว่าการประเมินสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) โดยแบ่งเป็นผลของการประเมินสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย จำนวน 6,066 แห่ง ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 5,558 แห่ง (ร้อยละ 97.05) ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 179 แห่ง (ร้อยละ 2.95) และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7,042 แห่ง ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 4,923 แห่ง (ร้อยละ 69.91) ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 2,119 แห่ง (ร้อยละ 30.09) สาเหตุที่สำคัญที่สุด คือผลการประเมินตัวบ่งชี้พื้นฐานที่ 5 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลการประเมินระดับพอใช้มากที่สุด (ร้อยละ 73.22) รองลงมาระดับดี และดีมาก (ร้อยละ 22.04 และ 4.75 ตามลำดับ) เป็นผลมาจากคะแนนการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O – NET) อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานผลคะแนนสอบ ของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ (2556) ได้รายงานผลคะแนนจากการทดสอบประเมินผลนักเรียนในระดับนานาชาติ Program for International Study Assessment (PISA) ในการจัดสอบวัดความรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และการอ่าน ซึ่งสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ร่วมมือกับองค์การเพื่อความร่วมมือและพัฒนาทางเศรษฐกิจ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) เมื่อเทียบกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จำนวน 8 ประเทศ ผลปรากฏว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 8 ซึ่งเป็นอันดับท้ายสุด และคะแนนของประเทศ ไทยต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของ OECD ทุกรายวิชาที่มีการจัดสอบ อีกทั้งการปรับเปลี่ยนหลักสูตรการสอนที่มุ่งเน้นวิธีการวัดและประเมินผลที่ให้นักเรียนเลื่อนชั้นได้โดยอัตโนมัติหรือเมื่อสอบตกแล้วสามารถซ่อมได้ เป็นปัญหาที่

ทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ส่งผลทำให้ความรู้พื้นฐานไม่ดีจึงส่งผลทำให้การเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นมีปัญหา การเลื่อนชั้นเรียนแบบอัตโนมัติส่งผลทำให้นักเรียนเกิดปัญหาด้านนิสัยรักการอ่านและการเขียนที่ถูกต้องด้วย ผลที่เกิดขึ้นสะท้อนถึงปัญหาของระบบการศึกษาในระดับชาติ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือ ครูผู้สอน เพราะประสิทธิผลทางการศึกษาที่เกิดขึ้นมาจากผลจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูทั้งระบบ

ความสามารถในด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต และสังคมออนไลน์ (social network) ของนักเรียนเป็นทักษะที่สอดคล้องกับสมรรถนะของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แต่กระบวนการคิดวิเคราะห์ และการใช้สติปัญญาในการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารให้เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของนักเรียนไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะนักเรียนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของเทคโนโลยีจนกลายเป็นปัญหาทางสังคมจำนวนมาก เช่น ปัญหาการติดเกม การติดเพื่อนการลอกเลียนแบบในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง การคบคนแปลกหน้าที่เป็นภัยต่อชีวิต เป็นต้น นอกจากนี้ นักเรียนยังมีปัญหาการอ่านภาษาไทยไม่ออก เขียนไม่ได้ มีปัญหาพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมซึ่งสามารถแบ่งสภาพปัญหาตามกลุ่มนักจิตวิทยาเด็กและวัยรุ่นของพนม เกตุมาน (2550) พบว่ามีปัญหาพฤติกรรมนักเรียนทั้งหมด 7 รูปแบบ ดังนี้ 1) ปัญหาด้านการเรียน 2) การแต่งกายผิดระเบียบ อยากเป็นที่ยอมรับของเพื่อนจึงกล้ากระทำในสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ และไม่เกรงกลัวครู 3) เกิดโรคสมาธิสั้น 4) เกิดการเบี่ยงเบนทางเพศ 5) ปัญหาเชิงชู้สาว อันเนื่องจากการขาดความรักความอบอุ่นในครอบครัว 6) การติดสารเสพติด เนื่องจากขาดความยับยั้งใจตนเอง ตามเพื่อน และ 7) การไม่ยอมไปโรงเรียน เนื่องจากภาวะเครียด วิตกกังวล ประกอบกับสภาพบีบคั้นทางด้านเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้ปกครองต้องทำงานหาเงินมาดูแลครอบครัว จึงไม่มีเวลาในการดูแลบุตรหลานของตนเอง จึงผลักระทำให้เป็นหน้าที่ของครู ทำให้นักเรียนส่วนใหญ่ลุ่มหลงอยู่กับวัตถุ ชาติวินัย ขาดความรับผิดชอบ การเรียนรู้ก็เพื่อนำความรู้มาใช้ในการสอบ เมื่อเรียนจบแล้วไม่สามารถนำความรู้มาใช้กับวิถีชีวิตประจำวันได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพนักเรียนของไพฑูรย์ สีนลรัตน์ (2556) พบว่าในปัจจุบันพัฒนาการของนักเรียนอยู่ในขั้นวิกฤติหลายด้าน ดังนี้ 1) พัฒนาการด้านร่างกาย นักเรียนวัยรุ่นชายและหญิงสุมเสี่ยงในเรื่องเพศใช้อารมณ์ตัดสินใจมากกว่าเหตุผล 2) พัฒนาการทางสังคม นักเรียนขาดการส่งเสริมให้ทำหน้าที่ในการเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี 3) พัฒนาการด้านสติปัญญา นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละปีอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐาน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหา คือ ครูและผู้บริหาร จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาของนักเรียน ที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้สอนซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการแก้ไขผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

ความสำนึกรับผิดชอบของครูเป็นสิ่งสำคัญต่อสังคม และประเทศชาติ ถ้าหากผู้เป็นครูมีพฤติกรรมที่บกพร่องต่อหน้าที่ขาดความสำนึกรับผิดชอบ ก็จะส่งผลกระทบให้เกิดความเสียหายต่อชาติบ้านเมือง โดยเฉพาะนักเรียน ซึ่งเป็นอนาคตที่สำคัญของประเทศชาติ เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของความสำนึกรับผิดชอบของครู จึงขออัญเชิญพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2503 ดังข้อความตอนหนึ่งว่า “...ผู้ที่เป็นครูอาจารย์นั้น ไซ้ว่าจะมีแต่ความรู้ทางวิชาการ และทางการสอนเท่านั้นก็หาไม่ จะต้องรู้จักอบรมเด็กทั้งในด้านศีลธรรม จรรยา และวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีความสำนึกความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ และในฐานะที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของชาติต่อไปข้างหน้า การให้ความรู้หรือที่เรียกว่าการสอนนั้นต่างกับการ

อบรม การสอน คือ การให้ความรู้แก่ผู้เรียน ส่วนการอบรม เป็นการฝึกจิตใจของผู้เรียนให้ซึมซาบจนติดเป็นนิสัย...” ดังนั้นความสำนึกรับผิดชอบของครู จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน เพราะครูเป็นผู้ปลูกฝังความรู้สึก ความคิด และจิตใจให้กับผู้เรียนให้มีความเจริญในทุกด้าน(อาณัติญาณ ศิริวัฒนอิทธิกุล, 2554)

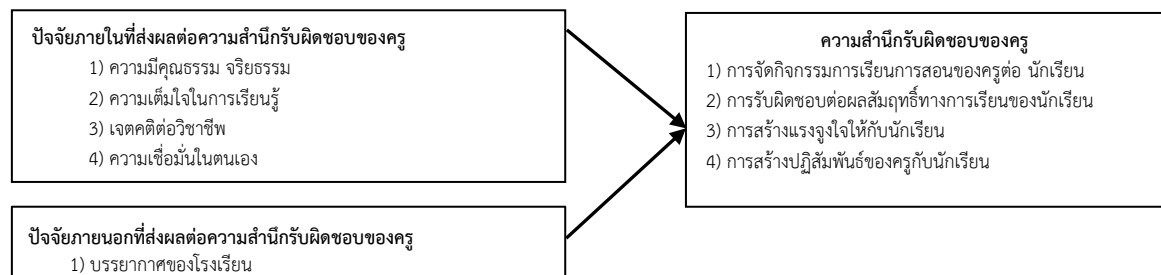
ความสำนึกรับผิดชอบของครูตามบทบาทหน้าที่ของความเป็นครู มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง จากผลการประเมินของสำนักรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) พบว่า ตัวบ่งชี้ที่เกี่ยวข้องกับครู ผู้บริหาร ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี และดีมาก แต่ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเมื่อเทียบกับผลที่เกิดจากการประเมินมาตรฐานของครูไม่มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือผลการประเมินด้านมาตรฐานของครูสูง แต่มาตรฐานด้านผู้เรียนต่ำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สะท้อนให้เห็นว่าความสำนึกรับผิดชอบของครูมีความสำคัญมากต่อการถ่ายทอดมวลประสบการณ์ และความรู้ที่สั่งสมให้กับผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ จากการศึกษาผลการวิจัยของ Lauermann และ Karabenick (2013) พบว่าผลลัพธ์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ล้วนเกิดขึ้นจากความสำนึกรับผิดชอบของครู ครูต้องเรียนรู้ปัญหาในอดีตที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และสะท้อนมาสู่ปัญหาในปัจจุบัน ครูต้องป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคตกับผู้เรียน ดังนั้นความสำนึกรับผิดชอบของครูที่สะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมหรือคุณลักษณะ การแสดงออกทางสังคมของครูในการให้ความช่วยเหลือผู้เรียน มีความสำคัญมาก เพราะจะส่งผลกับนักเรียนทั้งในด้านความรู้ทางวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่ามีปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู 2 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู ได้แก่ คุณธรรม จริยธรรม ความเต็มใจในการเรียนรู้ เจตคติต่อวิชาชีพ และความเชื่อมั่นในตนเอง (ไตรธร เศรษฐจิตร, 2543; สุสรณ์ ไชยโยธักษ์, 2549; ปฐมพงษ์ ทะแสง, 2552; สุขุมภรณ์ เอี่ยมสำอาง, 2554; Sethumadhavan, 1992; Welle, 2000; Aliakbari & Kafshgar, 2013) และ 2) ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู ได้แก่ บรรยากาศของโรงเรียน (วิภา บุญเสนอ, 2537; ธัญญะ มั่นคง, 2546; อัฐพล อินตะเสน, 2552; Toreman, 2011) และยังไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน และระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพครู หรือองค์กรอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาระบบการศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ในการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบของครูให้สูงขึ้นต่อไป

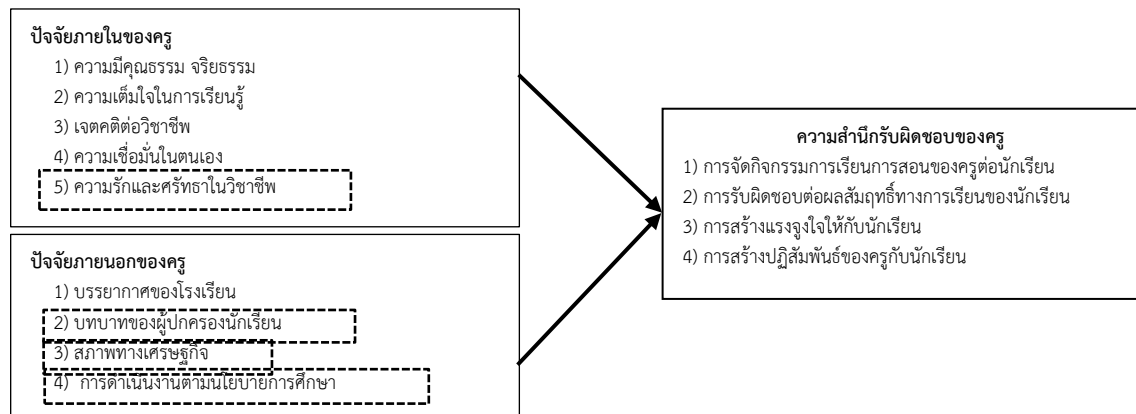
วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน
2. เพื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังกัด ขนาด และตำแหน่งทางวิชาการของครูที่ส่งผลต่อระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน
3. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียนและอิทธิพลที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู

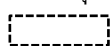
ผู้วิจัยได้นำผลจากการสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัย และวิเคราะห์ผลการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตการสอนครู มาใช้ในการพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยปรากฏผลดังแผนภาพที่ 1 และแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 1 ร่างการพัฒนารอบแนวคิดการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเอกสารวิจัย

หมายเหตุ

หมายถึง ตัวแปรที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูเพิ่มเติมจากการศึกษาเอกสารซึ่งได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพ

แผนภาพที่ 2 ผลการพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (mixed method research) แบบ exploratory sequential design (Creswell & Plano Clark, 2011) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ระยะ **ระยะแรก** เป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ตัวแปรที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน และพัฒนาร่างกรอบแนวคิดในการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ครูเชิงลึก และการสังเกตการสอนและการปฏิบัติงานของครู **ระยะที่สอง** เป็นการสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน และตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนในเขตกรุงเทพมหานครที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) โดยปฏิบัติการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาแบ่งเป็นเพศชาย 1 คน และเพศหญิง 1 คน แยกตามสังกัด 4 สังกัด รวมทั้งหมด 8 คน และครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา แบ่งเป็นเพศชาย 1 คน และเพศหญิง 1 คน แยกตามสังกัด 4 สังกัด รวมทั้งหมด 8 คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึกทั้งหมด 16 คน โดยมีการเก็บข้อมูลการสังเกตการสอนของครูที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบการศึกษาวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูที่ปฏิบัติการสอนในเขตกรุงเทพมหานคร รวมจำนวนครูทั้งสิ้น 161,246 คน (ข้อมูลจากเว็บไซต์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ)

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในเขตกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) โดยคำนวณขนาดของตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*power ได้ขนาดของตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 312 คน และผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดของตัวอย่างจำนวน 88 คน รวมทั้งหมด 400 คน โดยมีขั้นตอนการสุ่มดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ดำเนินการสุ่มครูในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานคร ตามสังกัด ใน 4 สังกัด ได้แก่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) และสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) แยกเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา และโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา รวมเป็น 2 ระดับชั้น และแบ่งตามขนาดของโรงเรียน ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขนาด คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เป็นการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sample) รวมทั้งสิ้น 400 คน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) เลือกครูที่ปฏิบัติการสอนในเขตกรุงเทพมหานคร จากสังกัด 4 สังกัด ผลการสุ่มได้โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้นจำนวน 46 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ระดับประถมศึกษา 6 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 โรงเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ระดับประถมศึกษา 6 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 โรงเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) ระดับประถมศึกษา 6 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 12 โรงเรียน และโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ระดับประถมศึกษา 5 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา 5 โรงเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 โรงเรียน ได้ตัวอย่างครูทั้งสิ้น 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลภูมิหลังของครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการและแบบเติมข้อความ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์สอน สังกัดสถานศึกษาที่ปฏิบัติการสอน ขนาดของโรงเรียน ตำแหน่งทางวิชาการ รายได้ และการได้รับรางวัลจากการปฏิบัติงานของครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานของครูผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของครู เป็นมาตราประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ จำนวน 73 ข้อ ข้อคำถามประกอบด้วย 1) ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู จำนวน 25 ข้อ 2) ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู จำนวน 20 ข้อ และ 3) องค์ประกอบของความสำนึกรับผิดชอบของครู จำนวน 4 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูต่อนักเรียน 2) การรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน 3) การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน และ 4) การสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนามาจากข้อคำถาม ตามแบบวัด Teacher Responsibility Scale: TRS ของ Lauermann & Karabenick (2013) ค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง .68 - .91

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้เครือข่ายเพื่อนครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างในการวิจัย การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ และการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ซึ่งการดำเนินการในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 400 ฉบับ ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่มีนาคม – เมษายน 2557 โดยแจกแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 400 ชุด และได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้น 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยดำเนินการบรรณาธิกรณข้อมูล (editing) เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้มาจากตัวอย่างในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติบรรยาย เพื่อให้ทราบลักษณะของตัวอย่างและลักษณะของตัวแปรในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย (CV) ค่าความเบ้ (skewness) และค่าความโด่ง (kurtosis) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบระดับความสำคัญกับผลตอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียนจำแนกตามภูมิหลังของครูด้วยสถิติสรุปอ้างอิง (inferential statistic) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA: analysis of variance) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำคัญกับผลตอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบลำดับขั้น (hierarchical regression analysis) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญกับผลตอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่าปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำคัญกับผลตอบของครูอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วยความรักและศรัทธาในวิชาชีพ เจตคติต่อวิชาชีพ ความเชื่อมั่นในตนเอง และความเต็มใจในการเรียนรู้ โดยความมีคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมากตามลำดับ และปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำคัญกับผลตอบของครูอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบด้วย บทบาทของผู้ปกครองนักเรียน และบรรยากาศของโรงเรียน ระดับมากประกอบด้วย สภาพทางเศรษฐกิจ และการดำเนินงานตามนโยบายการศึกษา โดยภาพรวมองค์ประกอบของความสำคัญกับผลตอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ดังรายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำคัญกับผลตอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน

ตัวแปร	N	Min	Max	Mean	S.D.	%CV	Sk	Ku	แปลผล
ปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำคัญกับผลตอบของครู									
ความมีคุณธรรม จริยธรรม	400	2.60	5.00	4.49	0.53	11.78	-1.78	2.63	มาก
ความเต็มใจในการเรียนรู้	400	2.00	5.00	4.51	0.64	14.25	-2.00	3.12	มากที่สุด
เจตคติต่อวิชาชีพ	400	2.20	5.00	4.54	0.56	12.41	-2.00	3.24	มากที่สุด
ความเชื่อมั่นในตนเอง	400	2.40	5.00	4.60	0.56	12.19	-2.02	3.19	มากที่สุด
ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ	400	2.80	5.00	4.71	0.37	7.74	-2.44	6.75	มากที่สุด
ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำคัญกับผลตอบของครู									
บรรยากาศของโรงเรียน	400	2.80	5.00	4.63	0.43	9.32	-2.27	5.22	มากที่สุด
บทบาทของผู้ปกครองนักเรียน	400	2.80	5.00	4.65	0.44	9.39	-1.97	3.84	มากที่สุด
สภาพทางเศรษฐกิจ	400	2.20	5.00	4.12	0.84	20.45	-3.80	-5.73	มาก
การดำเนินงานตามนโยบายการศึกษา	400	1.60	5.00	3.83	1.08	28.07	-0.68	-1.18	มาก
ความสำคัญกับผลตอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน	400	2.89	5.00	4.74	0.34	7.23	-2.78	10.34	มากที่สุด
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูต่อนักเรียน	400	3.33	5.00	4.73	0.37	7.80	-1.94	3.28	มากที่สุด
การรับผลตอบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน	400	2.33	5.00	4.72	0.40	8.47	-3.28	13.27	มากที่สุด
การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน	400	2.33	5.00	4.76	0.32	6.70	-3.69	19.35	มากที่สุด
การสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน	400	3.57	5.00	4.76	0.28	5.94	-2.22	5.46	มากที่สุด

หมายเหตุ: * หมายถึง $p < 0.05$

การทดสอบนัยสำคัญของความเบ้คำนวณจากค่าสถิติ $Z_{sk} = Sk/SE_{sk}$; standard error for skewness = .12

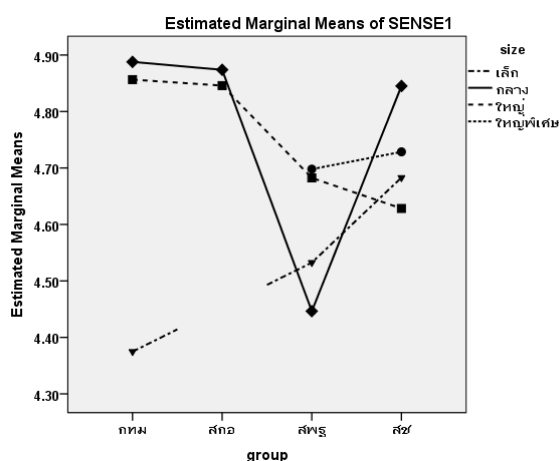
การทดสอบนัยสำคัญของความโด่งคำนวณจากค่าสถิติ $Z_{ku} = Ku/SE_{ku}$; standard error for kurtosis = .24

2. ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังกัด ขนาด และตำแหน่งทางวิชาการที่ส่งผลต่อระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงพิจารณาปฏิสัมพันธ์เป็นรายคู่ ซึ่งพบว่าไม่มีปฏิสัมพันธ์ จำนวน 2 คู่ คือ สังกัดของโรงเรียนกับขนาดของโรงเรียน และขนาดของโรงเรียนกับตำแหน่งทางวิชาการอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F=5.650$, $p=.00$) และ ($F=3.81$, $p=.01$) ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังกัด ขนาด และตำแหน่งทางวิชาการที่ส่งผลต่อระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน

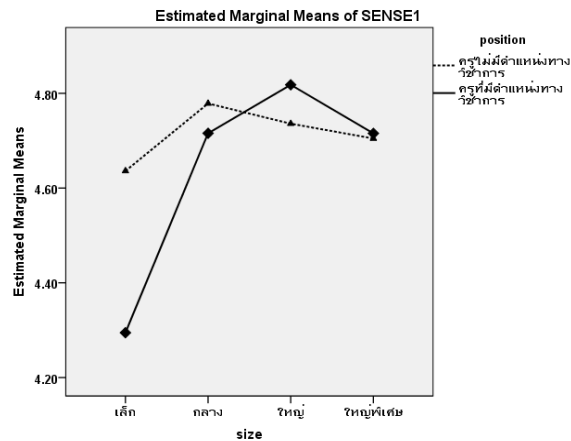
ตัวแปร	SS	df	MS	F	P
Collected Model	9.64	21	.46	7.20	.00*
Intercept	5306.31	1	5306.31	83172.10	.00*
group	1.51	3	.50	7.88	.00*
size	2.36	3	.79	12.33	.00*
position	.12	1	.12	1.85	.18
group * size	2.14	6	.36	5.60	.00*
group * position	.18	2	.09	1.38	.25
size * position	.81	3	.27	4.24	.01*
group * size * position	.25	3	.08	1.28	.28

หมายเหตุ: * $P < .05$; ความหมายของค่าและสัญลักษณ์ 1) * หมายถึง ตัวแปรที่มีปฏิสัมพันธ์กัน 2) group หมายถึง ขนาดของโรงเรียน 3) size หมายถึง ขนาดของโรงเรียน 4) position หมายถึง ตำแหน่งทางวิชาการ

ภาพที่ 3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดกับสังกัดโรงเรียนที่ส่งผลต่อระดับความสำนึกรับผิดชอบของครู

จากภาพที่ 3 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดกับสังกัดโรงเรียนที่ส่งผลต่อระดับความสำนึกรับผิดชอบของครู พบว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) พบว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีระดับความสำนึกรับผิดชอบใกล้เคียงกัน โดยที่โรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) ครูในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีระดับความสำนึกรับผิดชอบสูงกว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ครูในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่มีระดับความสำนึกรับผิดชอบใกล้เคียงกัน และมีระดับความสำนึกรับผิดชอบสูงกว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง ส่วนครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) ครูในโรงเรียนขนาดกลางมีระดับความสำนึกรับผิดชอบสูงกว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ตามลำดับ

ภาพที่ 4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดกับตำแหน่งทางวิชาการที่ส่งผลต่อระดับความสำนึกรับผิดชอบของครู

จากภาพที่ 4 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดกับตำแหน่งทางวิชาการที่ส่งผลต่อระดับความสำนึกรับผิดชอบของครู พบว่าครูที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางมีความสำนึกรับผิดชอบมากกว่าครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ในขณะที่ครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความสำนึกรับผิดชอบสูงกว่าครูที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษไม่มีความแตกต่างกันระหว่างครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการกับครูที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบกำหนดลำดับขั้น (hierarchical regression analysis) ผู้วิจัยเป็นผู้คัดเลือกตัวแปรเข้าสู่สมการโดยใช้วิธี Enter พบว่าเมื่อนำกลุ่มปัจจัยในลำดับขั้นที่หนึ่ง คือ กลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู (IN_SENSE) เข้าสู่สมการทำนายก่อนเป็นลำดับแรก สามารถทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน (SENSE) ได้ร้อยละ 50.00 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.70 โดยกลุ่มปัจจัยในลำดับขั้นที่ 1 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกตัวแปรยกเว้นตัวแปรเจตคติต่อวิชาชีพ (ATTITUDE) ที่ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเพิ่มชุดของกลุ่มปัจจัยในลำดับขั้นที่ 2 คือ กลุ่มปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู (EX_SENSE) เข้าไปในสมการทั้งกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในและกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกมีตัวแปรทั้งหมดร่วมกันอธิบายความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน (SENSE) ได้ร้อยละ 76.00 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.87 โดยกลุ่มปัจจัยในลำดับขั้นที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นตัวแปรความมีคุณธรรม จริยธรรม (MORAL) ความเต็มใจในการเรียนรู้ (WILLING) เจตคติต่อวิชาชีพ (ATTITUDE) และการดำเนินงานตามนโยบายการศึกษา (POLICY) ที่มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และตัวแปรปัจจัยภายนอกสามารถทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูได้ร้อยละ 26.00 ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การถดถอยแบบกำหนดลำดับขั้น

ตัวแปร	ลำดับขั้นที่ 1			ลำดับขั้นที่ 2		
	b	SE	P	b	SE	P
constant	2.04	.19	.00*	1.73	.15	.00*
IN_SENSE						
MORAL	.05	.02	.04*	.00	.02	.90
WILLING	.16	.02	.00*	.03	.01	.07
ATTITUDE	-.02	.02	.33	-.00	.01	.91
CONFIDENT	.11	.02	.00*	.04	.02	.01*
FAITH	.28	.03	.00*	.08	.03	.00*

ตัวแปร	ลำดับขั้นที่ 1			ลำดับขั้นที่ 2		
	b	SE	P	b	SE	P
EX_SENSE						
ASMOST				.06	.02	.00*
PARENT				.38	.03	.00*
ECONOMIC				.09	.02	.00*
POLICY				-.02	.02	.14
R	.70			.87		
R ²	.50			.76		
adjusted R ²	.49			.75		
ΔR^2				.26		
F				104.95		
P				.00*		

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ประเด็น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญกับผิชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่าระดับความสำคัญกับผิชอบของครูอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะว่าตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นครูที่ปฏิบัติการสอนในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่พร้อมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีระบบบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีผู้บริหารที่มีความสามารถและมีความชำนาญในการบริหารงาน ตลอดจนการมีผู้ปกครองนักเรียนที่มีความรู้ และเอาใจใส่ต่อการเรียนของนักเรียน ตามบริบทการปฏิบัติงานของครูในกรุงเทพมหานคร จึงมีส่วนสำคัญที่ทำให้ระดับความสำคัญกับผิชอบครูอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของLauermann และ Karabenick (2013) ซึ่งพบว่าครูชาวเยอรมันก่อนการปฏิบัติงานครู กับครูชาวอเมริกันที่ได้ปฏิบัติหน้าที่ครูในสถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานตามคุณลักษณะของครูตามองค์ประกอบของความสำคัญกับผิชอบของครู 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูกับนักเรียน (2) การรับผิชอบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (3) การสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน และ (4) การสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของครูชาวเยอรมัน และชาวอเมริกันมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้ผลลัพธ์ทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกาและเยอรมันสูงขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังกัด ขนาด และตำแหน่งทางวิชาการที่ส่งผลต่อระดับความสำคัญกับผิชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน พบว่ามีปฏิสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ คือ 1) สังกัดของโรงเรียนกับขนาดของโรงเรียน และ 2) ขนาดของโรงเรียนกับตำแหน่งทางวิชาการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังกัดของโรงเรียนกับขนาดของโรงเรียน พบว่าครูที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) และครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีระดับความสำคัญกับผิชอบใกล้เคียงกัน แต่ครูที่อยู่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) ในโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่มีระดับความสำคัญกับผิชอบสูงกว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็ก เพราะในโรงเรียนขนาดเล็กการบริหารจัดการยังขาดประสิทธิภาพ รวมทั้งสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของครู จึงมีผลทำให้ระดับความสำคัญกับผิชอบของครูลดลงเมื่อเทียบกับโรงเรียนขนาดอื่นๆ สอดคล้องกับแนวคิดของพิษณุ ตุลสุข (2557) กล่าวว่า ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กไม่มีคุณภาพ คือ การขาดแคลนทรัพยากร เพราะว่าการจัดสรรงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการ จะอยู่บนบรรทัดฐานของค่าใช้จ่ายรายหัวของจำนวนนักเรียนในโรงเรียนถึงแม้ว่าจะเพิ่มเงินพิเศษ แต่โรงเรียนขนาดใหญ่กว่าก็จะได้รับการจัดสรรงบประมาณมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ทำให้ครู

มีงบประมาณสำหรับใช้ในการจัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ทางการศึกษาน้อย จึงส่งผลทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพ และส่งผลกระทบต่อการพัฒนาโครงการตามแผนงานและนโยบายของโรงเรียนของครูในโรงเรียนขนาดเล็กที่ไม่สามารถทำได้เต็มที่จึงทำให้ระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียนลดลงด้วย ส่วนครูที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษและขนาดใหญ่มีระดับความสำนึกรับผิดชอบใกล้เคียงกัน และมีระดับความสำนึกรับผิดชอบสูงกว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็ก แต่ครูในโรงเรียนขนาดกลางจะมีระดับความสำนึกรับผิดชอบน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับโรงเรียนในสังกัดอื่นๆ เพราะว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษโดยส่วนใหญ่มีระบบการบริหารงานภายในที่ดี ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารจัดการ และครูที่ปฏิบัติการสอนจะความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับนักเรียน ดังนั้นบริบทของโรงเรียนที่ดีและมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ จึงมีส่วนทำให้ครูมีภาระความรับผิดชอบต่องานต่างๆ ที่ได้รับมอบหมายมากขึ้น ทำให้ความรับผิดชอบของครูมากกว่าครูในโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก และขนาดกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพรพรรณ มาลากุล ณ อยุธยา (2556) พบว่าบทบาทของผู้บริหารตามมาตรฐานวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีมาตรฐานวิชาชีพสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก และครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจะมีความคาดหวังต่อมาตรฐานในการปฏิบัติงานของผู้บริหารมากขึ้นด้วย สำหรับครูที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) โรงเรียนขนาดกลางมีระดับความสำนึกรับผิดชอบสูงกว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ตามลำดับ เพราะผู้บริหารที่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลางจะสามารถบริหารจัดการด้านการศึกษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีสภาพแวดล้อมและขนาดขององค์กรที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนาการศึกษา ทำให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงานมากขึ้น

2.2 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนกับตำแหน่งทางวิชาการ พบว่าครูที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางมีความสำนึกรับผิดชอบมากกว่าครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการ ในขณะที่ครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความสำนึกรับผิดชอบสูงกว่าครูที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ เพราะครูในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางจะให้ความสำคัญต่อภาระงานที่ต้องดูแลนักเรียน โดยไม่สนใจในตำแหน่งทางวิชาการ ในขณะที่ครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการในโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความสำนึกรับผิดชอบสูงกว่าครูที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ เพราะว่าครูในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ส่วนใหญ่เป็นครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการ มีการพัฒนาผลงานทางวิชาการจนได้รับตำแหน่งตามสายงานอย่างเต็มที่ และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ทำให้มีเวลาและความพร้อมสำหรับการให้ความเอาใจใส่ในผลการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนครูที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการต้องสร้างประสบการณ์ เพื่อพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ประกอบกับการได้รับความกดดัน และความคาดหวังจากผู้บริหารโรงเรียนเพื่อให้ผ่านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ทำให้ความสำนึกรับผิดชอบของครูที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการลดลง สอดคล้องกับผลการวิจัยของอัฐพล อินตะเสน (2552) พบว่าผลของการเลื่อนวิทยฐานะมีผลต่อการพัฒนาตนเองของครู การพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาวิชาชีพครู โดยครูที่มีตำแหน่งวิทยฐานะสูงขึ้นจะมีผลการพัฒนาที่สูงกว่าครูที่มีวิทยฐานะต่ำกว่า ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษไม่มีความแตกต่างกันระหว่างครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการกับครูที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ เพราะโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษจะมีหน่วยงาน และการบริหารงานที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลทำให้ภาระการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของครูมากขึ้น ทำให้ระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูจึงไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน และอิทธิพลที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู พบว่ากลุ่มตัวแปรเฉพาะปัจจัยภายในที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู สามารถทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้ร้อยละ 50.00 กลุ่มปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครู สามารถทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้ร้อยละ 26.00 และกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในและกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอก มีตัวแปรทั้งหมดร่วมกันทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน ได้ร้อยละ 76.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การร่วมกันทำนายผลความสำนึกรับผิดชอบของครูกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของครู พบว่ากลุ่มตัวแปรปัจจัยภายใน ประกอบด้วยตัวแปร (1) ความมีคุณธรรม จริยธรรม (2) ความเต็มใจในการเรียนรู้ (3) เจตคติต่อวิชาชีพ (4) ความเชื่อมั่นในตนเอง และ (5) ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ สามารถทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูได้มากกว่ากลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกถึงร้อยละ 50.00 ในขณะที่กลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยตัวแปร (1) บรรยากาศของโรงเรียน (2) บทบาทของผู้ปกครองนักเรียน (3) สภาพทางเศรษฐกิจ และ (4) การดำเนินงานตามนโยบายการศึกษา ซึ่งสามารถทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูได้ร้อยละ 26.00 เนื่องจากลักษณะการปฏิบัติงานของครูตามบริบททางการศึกษาของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในของครูมากกว่าปัจจัยภายนอก ทำให้ตัวแปรความรักและศรัทธาในวิชาชีพของครูร่วมทำนายระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูได้มากที่สุด เพราะในสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครู และนโยบายของผู้บริหารของแต่ละโรงเรียนมีการปลูกฝังให้ครูมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ

4. ผลจากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่ามีตัวแปรที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ครูเชิงลึก การสังเกตการสอนและการปฏิบัติงานของครู ทำให้ได้ตัวแปรเพิ่มขึ้น และสามารถทำนายระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประกอบด้วยตัวแปรปัจจัยภายใน คือ ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และตัวแปรปัจจัยภายนอก มีจำนวน 2 ตัวแปร คือ (1) บทบาทของผู้ปกครองนักเรียน และ (2) สภาพทางเศรษฐกิจ ดังนั้นตัวแปรที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้ สามารถนำไปใช้กับบริบททางการศึกษาของประเทศไทยได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจสำหรับนำเสนอเป็นข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

1. จากผลการศึกษาระดับความสำนึกรับผิดชอบของครู พบว่าครูทุกสังกัดมีระดับความสำนึกรับผิดชอบในผลการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับสูงในทุกองค์ประกอบ ประกอบด้วย (1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู (2) การรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (3) การสร้างแรงจูงใจของครูกับนักเรียน และ (4) การสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน โดยการรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีความสำคัญมากที่สุด เมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่นๆ ผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นให้ครูทดสอบความรู้ก่อนเริ่มเรียน จัดกลุ่มความสามารถทางการเรียนของนักเรียนก่อนเริ่มเรียน ดำเนินการทดสอบความรู้ก่อนเรียนหลังจากเรียนจบบทเรียนพร้อมทั้งนำผลการเรียนรู้จากการทดสอบของนักเรียนมาเป็นแนวทางในการวางแผนการสอน เพื่อให้ผลการเรียนรู้ของนักเรียนสูงขึ้น

2. จากผลการศึกษาความแตกต่างของระดับความสำนึกรับผิดชอบของครู พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) มีระดับความสำนึกรับผิดชอบในผลการเรียนรู้ของนักเรียนน้อยกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลาง ขนาดใหญ่ ส่วนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ครูในโรงเรียนขนาดกลางจะมีระดับความสำนึกรับผิดชอบน้อยกว่าครูในโรงเรียนใหญ่พิเศษ ขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ดังนั้นผู้บริหารของโรงเรียน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาครูในโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร (กทม.) และโรงเรียนขนาดกลางในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ให้มีระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูให้มากขึ้น ส่วนขนาดของโรงเรียนกับตำแหน่งทางวิชาการ พบว่าครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการและปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กจะมีระดับความสำนึกรับผิดชอบน้อยกว่าครูที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการ ดังนั้นผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการให้มีความรับผิดชอบต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้มากขึ้น

3. จากผลการทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูในกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในและกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกของครู พบว่ากลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในสามารถทำนายระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูได้มากกว่ากลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอก และตัวแปรปัจจัยภายในที่สามารถทำนายระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูได้มากที่สุด คือ ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ เพราะฉะนั้นปลูกฝังจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อครูให้มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ และการกำหนดเป้าหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียน ควรมีมาตรการในการสร้างความตระหนักต่อบทบาทหน้าที่ความเป็นครู ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะหรือพฤติกรรมของครู ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเกิดความสำนึกรับผิดชอบที่นำไปสู่ผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ควรมีนโยบายในการพัฒนาครูโดยเฉพาะครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก เพราะจากผลการวิจัยพบว่าครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กเกือบทุกสังกัดมีความสำนึกรับผิดชอบในผลการเรียนรู้ของนักเรียนน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ่ และขนาดกลาง รวมทั้งควรมีมาตรการในการพัฒนาให้ครูที่มีตำแหน่งทางวิชาการที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กให้มีความสำนึกรับผิดชอบในผลการเรียนรู้ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

2. จากผลการทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูในกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในและกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกของครู พบว่ากลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในที่สามารถทำนายระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูได้มากที่สุด คือ ความรักและศรัทธาในวิชาชีพ ดังนั้นสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครู ควรมีนโยบายในการปลูกฝังให้ครูมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อหาวิธีการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบของครูให้สูงขึ้น เพราะมีความสำคัญต่อการพัฒนาวิชาชีพครู และสะท้อนผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรง

2. จากผลการวิจัยในครั้งนี้กลุ่มตัวแปรปัจจัยภายในและกลุ่มตัวแปรปัจจัยภายนอกของครู พบว่าทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกสามารถทำนายระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูได้ไม่ครบทุกตัวแปร โดยเฉพาะตัวแปรความมีคุณธรรม จริยธรรม ความเต็มใจในการเรียนรู้ เจตคติต่อวิชาชีพ และการดำเนินงานตามนโยบายการศึกษา ไม่สามารถทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูได้ แต่โดยหลักความเป็นจริงทั้งตัวแปร

ปัจจัยภายใน และตัวแปรปัจจัยภายนอก เป็นพื้นฐานที่สำคัญของผู้ที่จะประกอบวิชาชีพครู ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการตรวจสอบตัวแปรปัจจัยภายในและตัวแปรปัจจัยภายนอก เพื่อให้ทราบอิทธิพลการทำนายความสำนึกรับผิดชอบของครูให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยไม่ได้ศึกษาบริบทสภาพแวดล้อมเชิงลึกในโรงเรียนแต่ละสังกัด ทำให้ไม่ทราบรูปแบบการปฏิบัติงานของครู ลักษณะการบริหารงานของโรงเรียน ตลอดจนแผนงานหรือนโยบายที่ชัดเจนของแต่ละสังกัดโรงเรียน ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยควรศึกษาบริบทสภาพแวดล้อมเชิงลึก เพราะจะทำให้เข้าใจคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เฉพาะตัวอย่างครูที่ปฏิบัติการสอนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร การวิจัยในครั้งต่อไปควรศึกษาระดับความสำนึกรับผิดชอบของครูในระดับภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาวิชาชีพครูให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

5. ในการวิจัยที่มีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยควรใช้เทคนิควิธีการเก็บข้อมูลแบบกัลยาณมิตรโดยอาศัยครูผู้ประสานงานช่วยในการเก็บข้อมูลในแต่ละโรงเรียน ควรมีคำตอบแทนของที่ระลึก เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเก็บข้อมูล และเพื่อความสะดวกแก่ผู้ตอบแบบสอบถามจึงควรใส่ปากกาแนบไปกับแบบสอบถามด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- ณททัย วันทา. (2550). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้: การทดสอบความไม่แปรเปลี่ยนตามขนาดของโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไตรธร เศรษฐگیر. (2543). *การศึกษาความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาเขตการศึกษา 6*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทดสอบทางการศึกษา, สำนัก. (2556). *สรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2554*. กรุงเทพมหานคร: พรินทวนกราฟฟิค.
- ธัญญา มั่นคง. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของวัฒนธรรมโรงเรียนกับระดับมาตรฐานการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสงคราม*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ปฐมพงษ์ ทะแสง. (2552). *การศึกษาปัจจัยจำแนกระดับความเต็มใจในการเรียนรู้ของครู*. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนม เกตุมาน. (2550). *ปัญหาพฤติกรรมวัยรุ่น (Adolescent Problems)*. สืบค้นวันที่ 5 สิงหาคม 2556, จาก http://www.psyclin.co.th/new_page_57.htm.
- พรพรรณ มาลากุล ณ อยุธยา. (2556). *บทบาทของผู้บริหารตามมาตรฐานวิชาชีพในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรีเขต 1*. สืบค้นวันที่ 22 กรกฎาคม 2557, จาก http://acad.vru.ac.th/Journal/Journal%203-2/3_2_11.pdf.
- พิษณุ ตุลสุข. (2557). *อนาคตโรงเรียนขนาดเล็กของเมืองไทย การแก้ปัญหาจะต้องไม่มีรูป*. สืบค้นวันที่ 19 กรกฎาคม 2557. จาก <http://www.dailynews.co.th/Content/Article/124885/>.

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2556). *วิกฤติการศึกษา: ทางออกที่รอการแก้ไข*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภา บุญเสนอ. (2537). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเลือกสรรกับคุณภาพการสอน ของอาจารย์พยาบาลในสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2556). *รายงานผลคะแนนจากการทดสอบประเมินผลนักเรียนในระดับนานาชาติ Program for International Study Assessment (PISA)*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุษมาภรณ์ เอี่ยมสำอางค์. (2554). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สุพรรณบุรี เขต 3*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและสถิติการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุสรณ์ ไชโยรักษ์. (2549). *บทบาทของครูและผู้บริหารในการส่งเสริมจริยธรรมของนักเรียน: พหุกรณี วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- อานัติญาณ ศรีวัฒนอิทธิกุล. (2554). *ความต้องการพัฒนาตนเองของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2*. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 58 - 67.
- อัฐพล อินตะเสนา. (2552). *การวิจัยแบบผสมเพื่อศึกษาผลกระทบของการเลื่อนวิทยฐานะที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Aliakbari, M., & Kafshgar, N. B. (2013). On the relationship between teachers' sense of responsibility and their job satisfaction: The case of Iranian high school teachers. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 2(2), 487–501.
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2011). *Design and conducting mixed method research*. (2nd ed). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lauermann, F. & Karabenick, S. A. (2013). The meaning and measure of teachers' sense of responsibility for educational outcomes. *Teaching and Teacher Education*, 30, 13–26.
- Sethumadhavan, T. (1992). *Sense of responsibility and the effects of stress experience*. department of psychology Allahabad University. India: Indian Institute of Management (IIM).
- Toreman, F. (2011). The responsibility education of teacher candidates. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 11(1), 273–277.
- Welle, B. (2000). *Background experiences and dispositions of teachers that predict student outcomes in elementary schools*. Department of Education Leadership and Policy Studies. Iowa State: Kansas University.